

Валентина СОТНИКОВА,

orcid.org/0000-0002-3195-8399

*аспірантка кафедри української літератури, компаративістики і гринченкознавства
Інституту філології Київського університету імені Бориса Грінченка
(Київ, Україна) sotnykova.v@gmail.com*

АВТОРСЬКА КОНЦЕПЦІЯ МИТЦЯ І МИСТЕЦТВА ЗА ВОЛОДИМИРОМ БАЗИЛЕВСЬКИМ

У статті представлено авторську концепцію митця і мистецтва за Володимиром Базилевським. На основі аналізу публічних висловлювань автора, визначено трактування автором наступних категорій: творчість, мистецтво, митець, поет. Відзначається, що письменник постійно рефлексує з приводу подій та явищ, а особливо з приводу того, як розвивається літературна традиція в українській культурі, як формується літературний канон. Постійне звернення до саморефлексії змушує В. Базилевського аналізувати власний творчий шлях, а також співвідносити свої досягнення із тією високою планкою, яку він задає «великій» літературі.

В. Базилевський формулює ряд тверджень, які окреслюють митця і його роль у суспільстві. Ця концепція ґрунтується на поєднанні сильної громадянської позиції із духовною цілісністю митця. За орієнтир письменник бере поетів-неокласиків, які трактували поезію як зодчество й оспівували класиків попередніх епох. Однак, неокласики близькі В. Базилевському не тільки в художніх підходах до творчості, а й у стратегії взаємодії з владою: письменник раз у раз повертається до традиції елітарної поезії, яка через суспільно-історичні процеси формувалась не завдяки, а всупереч державній політиці.

Стаття містить компаративний аналіз авторських концепцій митця та мистецтва у творчості Л. Костенко та В. Базилевського як представників одного творчого покоління. Зазначається, що спільним для письменників є вимога до митців відповідати високим ідеалам духовності, яка наближає їх до вищих сил. Проекція цих ідеалів на власні життєві принципи та художні методи робить обох митців дуже вимогливими до себе і своєї творчої спадщини. Розбіжності у поглядах Л. Костенко та В. Базилевського позначені більшою фаталістичністю останнього: письменник вважає митців приреченими на самотність та страждання від буття поза соціумом, натомість Л. Костенко вважає, що геніальність митців компенсує дисонанс у взаємодії із суспільством.

Висновки містять міркування щодо подальшої перспективи дослідження авторської концепції митця і мистецтва за В. Базилевським, зокрема на матеріалі ліричного доробку письменника як художньої репрезентації концепції.

Ключові слова: *концепція митця і мистецтва, творча рефлексія, елітарна поезія, інтелектуальний ідеал, Володимир Базилевський, Ліна Костенко.*

Valentyna SOTNYKOVA,

orcid.org/0000-0002-3195-8399

*Postgraduate student at the Department of Ukrainian Literature,
Comparative Studies and Grinchenko Studies
Institute of Philology of Borys Grinchenko Kyiv University
(Kyiv, Ukraine) sotnykova.v@gmail.com*

AUTHOR'S CONCEPT OF ARTIST AND ART BY VOLODYMYR BAZYLEVSKYI

The article presents the author's concept of the artist and art by Volodymyr Bazylevskiy. Based on the analysis of the author's public statements, the author's interpretation of the following categories is determined: creativity, art, artist, poet. It is noted that the writer constantly reflects on events and facts, and especially on how the literary tradition develops in Ukrainian culture, and how the literary canon is formed. Constant recourse to self-reflection forces V. Bazylevskiy to analyze his own creative path, as well as to correlate his achievements with the high requirements he set for the "great" literature.

V. Bazylevskiy formulates his thoughts on the artist and his role in society in several statements. This concept is based on a combination of a strong civic position with the spiritual integrity of the artist. The writer takes as a reference the neoclassical poets who interpreted poetry as craft and glorified the classics of previous eras. However, the neoclassicists are close to V. Bazylevskiy not only in artistic approaches to art, but also in the strategy of interaction with the authorities: the writer repeatedly returns to the tradition of elite poetry, which was formed through socio-historical processes not due to but contrary to public policy.

The article contains a comparative analysis of the author's concepts of the artist and art in the works of L. Kostenko and V. Bazylevskiy as representatives of one creative generation. It is noted that common to writers is the requirement for artists to meet the high ideals of spirituality, which brings them closer to God. The projection of these ideals on their own life principles and artistic methods makes both artists very demanding of themselves and their creative heritage.

Differences in the views of L. Kostenko and V. Bazylevskiy are marked by greater fatalism of the latter: the writer considers artists doomed to loneliness and suffering from being out of society, while L. Kostenko believes that the genius of artists compensates for dissonance in interaction with society.

The conclusions contain considerations on the further perspective of the study of the author's concept of the artist and art according to V. Bazylevskiy, in particular on the material of the lyrical work of the writer as an artistic representation of the concept.

Key words: *concept of artist and art, creative reflection, elite poetry, intellectual ideal, Volodymyr Bazylevskiy, Lina Kostenko.*

Постановка проблеми. Питання художньої авторефлексії, металітературності в сучасному літературознавстві опрацьовуються і на теоретичному рівні, і на рівні аналізу практичних виявів цього явища. Проте, як зазначає дослідниця Л. Артеменко, в українському літературознавстві опрацювання проблем художньої поетології все ще знаходиться на початковому етапі та здебільшого репрезентоване зразками аналізу часткових її виявів у творчості окремих українських або зарубіжних митців (Артеменко, 2015: 21). Поетична творчість В. Базилевського є яскравим зразком транспозитивної лірики: письменник продовжує традицію неокласиків, але з орієнтацією на реалії його сьогодення. В. Базилевський розпочинає свій творчий шлях у 60-х рр. ХХ ст., водночас із Л. Костенко, М. Вінграновським, П. Осадчуком та багатьма іншими митцями. Всі виклики, перед якими постало покоління шістдесятників, актуалізували питання самоідентифікації митців, авторефлексії щодо власної творчості. Передовсім порушувалась проблема існування митця в умовах тоталітарної держави, в якій інакшість була заборонена не тільки на рівні закону, а й на рівні сприйняття в суспільстві. З огляду на ці суспільно-політичні обставини важливо визначити, якою є концепція митця та мистецтва за В. Базилевським, які сенси він вкладає у ці поняття, а також провести компаративний аналіз і визначити спільне та відмінне у концепціях В. Базилевського і Л. Костенко як представників покоління шістдесятників.

Аналіз досліджень. Дослідження авторських концепцій мистецтва у творчості письменників є однією з актуальних тем літературознавчих досліджень. Підставою для такого твердження є значна кількість наукових розвідок, у яких ці питання аргументовано досліджуються (праці О. Башкирової (Башкирова, 2015), Л. Артеменко (Артеменко, 2015), К. Дюжевої (Дюжева, 2014), О. Рисака (Рисак, 1999)). О. Гальчук досліджувала античні обриси образної парадигми поета у ліриці В. Базилевського (Гальчук, 2017), проте окремого дослідження концепції митця та мистецтва за В. Базилевським досі не було проведено.

Мета. Метою даної розвідки є: 1) визначити домінанти авторської концепції митця та

мистецтва за В. Базилевським; 2) окреслити взаємозв'язок авторської концепції із концепціями попередніх поколінь письменників; 3) провести компаративний аналіз концепцій В. Базилевського та Л. Костенко.

Виклад основного матеріалу. В. Базилевський є поетом рефлексії, який багато часу приділяє міркуванням про свою діяльність, творчий шлях та результати багаторічної праці. Складається враження, що поет намагається зрозуміти свою роль у сучасному літературному каноні, роздивитись, хто входить до нього, як і чому вони опинилися там. Відданість високим переконанням і служіння ідеалам інтелектуалізму сформували у В. Базилевського скепсис щодо готовності сучасників до сприйняття і розуміння складних текстів: «Література ієрархічна, як і будь-яка інша галузь. Є в ній таланти різних, за Михайлом Орестом, поверхів. У нас їх стрижуть під один гребінець. Так, це хвороба. Наслідок естетичної глухоти. Вилікувати глухого проблематично» (Базилевський, 2021а).

У своїх філософських шуканнях сенсу творчості поет завжди спирається на приклади визначних митців, чий життєвий шлях стають для В. Базилевського зразком для наслідування і джерелом натхнення і сили водночас. Постійний внутрішній діалог із попередниками та сучасниками спричиняє повне занурення поета у мистецький дискурс, який почасти диктує мотиви для майбутніх ліричних текстів. Проблема буття митця у В. Базилевського вирішується на перетині естетикологічних та екзистенційних принципів, адже його ідеал митця увібрав у себе і любов до чистого мистецтва, і стоїчні принципи готовності до випробувань, і постійний самоаналіз, і активну громадянську позицію. Така багатокomпонентна комбінація дає В. Базилевському широкий простір для міркувань про актуальність і затребуваність справжнього митця в сучасну добу.

Концепція митця за В. Базилевський ґрунтується на таких твердженнях: 1) естетизм та інтелектуалізм є домінантними категоріями творчості; 2) взаємодія митця з суспільством завжди є складною; 3) наближеність митця до вищих сил надає йому особливих знань; 4) справжній митець завжди перебуває в опозиції до влади.

Л. Новиченко у вступній статті до збірки В. Базилевського «Вибране» 1997 року (статтю було продубльовано в збірці «Вертеп» 2004 року) наголошував на значній ролі рефлексії у творчості В. Базилевського: «Без рефлексії просто неможливе самоформування особистості, її вимогливості до себе, вироблення відповідального ставлення до життя. У Базилевського вона зустрічається часто і має головним чином психологічний характер, стосуючись найчастіше «години й негоди» в духовному самопочутті ліричного героя, а отже, і його внутрішньої боротьби за максимум позитивної, творчої настроєності в мінливих потоках щоденності» (Базилевський, 2004: 7).

Рефлексування щодо власних здобутків у В. Базилевського нерозривно пов'язане із критичним ставленням до себе як митця, бажанням бути гідним високого звання Поета. На думку самого автора, бути поетом – це унікальний стан душі, який дозволяє поетові за видимим побачити невидиме, за зовнішнім розгледіти внутрішнє (Базилевський, 2021b). В. Базилевський визнає, що багато його думок з цього приводу відображені у його творах. Як можна зрозуміти з наведеної цитати, В. Базилевський вбачає у митцях людей із особливими здібностями, тих, хто має дар заглядати вглиб речей, розуміти їхні суть та єство. Творення нових сенсів та художніх світів можливе лише за умов невинної праці та самовдосконалення, яке, безумовно, неможливе без розуміння самих себе.

Орієнтація на естетичні та інтелектуальні ідеали у творчості вмотивовані світоглядною позицією самого автора. Постійне перебування сам на сам із книжками (бібліотека В. Базилевського на сьогодні складає три частини: у київській квартирі, на дачі в Київській області та у бібліотечному фонді, переданому Державному архіву Кіровоградської області) створило умови для художнього переосмислення прочитаного. Тож, традиція насичення текстів образами зі світової культури, яку поет майстерно продовжив за неокласиками, стала однією зі складових концепції митця. Л. Хворост зазначає: «В. Базилевський – традиціоналіст і експериментатор водночас: у його особі маємо зворушливий взірць лицаря і митця старої школи, спадкоємця Рильського і Плужника, вихованого на класичних цінностях і готового їх обстоювати, – і при цьому він сміливий інтелектуальний завойовник, який і «вічні» питання вміє висвітлити по-новому, суто по-своєму» (Хворост, 2012). Усі функції мистецтва для В. Базилевського є важливими та необхідними, однак вони є вторинними по відношенню до найважливішої функції – бути мистецтвом.

Бути поетом – це щоденна виснажлива праця, яка, за поглядами В. Базилевського, наближає митців до Бога. Природу творчості автор визначає так: «Творчість – це робота. Бо вона, як і лексема праця є синонімом твору. Робота виснажлива і не без ейфорії, цебто натхнення. До цього ж схиляє і слово творець у його загальному вжитку. Та досить написати його з великої літери і слово стає Богом. Творцем. Будівничим» (Базилевський, 2021b). Про зв'язок митців із трансцендентними вишніми вимірами розмірковує В. Агеева і формує таку тезу: «Існує зв'язок, у якому митець добровільно визнає себе залежним від *іншого* (курсив збережено). Коли ж його підпорядковує через тиск і примус якась земна сила, то тим самим він втрачає зв'язок із інстанцією вищого порядку» (Агеева, 2016: 230). Перетин із тезою В. Агееви відбувається у розумінні зв'язків митців із владою земною і небесною, адже В. Базилевський послідовно висловлюється проти оспівування поетами тиранів та можновладців, звертаючись до духовних джерел (Біблії, античних покровителів мистецтв, класиків літератури). В. Базилевський простежує подібність митців та божественних сил на основі спільних рис, а саме: творенні нових світів, володінні істиною (знаннями), самозреченню заради вищої мети. На думку В. Базилевського: «Велика [у значенні справжня, якісна] література духовна за своєю суттю» (Базилевський, 2010). Звернення саме до античного інтертексту вмотивоване повторюваною проблемою співіснування митця і суспільства, про яку почали писати ще античні поети.

Об'єктом творення митців є не тільки художні тексти, які приносять естетичне задоволення реципієнтам, а й нові ідеї, символи та, що найважливіше для В. Базилевського, національна ідентичність українця. Політизація поезії важлива тоді, коли суспільство не має чітких сформованих цінностей, не усвідомлює себе як націю, а відтак не може вважатись повноцінним, нормальним. Тому, на думку В. Базилевського, у таких ненормальних суспільствах поет незрідка змушений виконувати функції санітара чи й асенізатора. А це означає, що так чи інак, але він змушений займатися політикою. Має дбати про екологію свідомості свого народу, доступитися до його розуму і серця (Базилевський, 2020). Такі переконання формують особливі вимоги до творчості, у першу чергу, до самого себе як поета. Залишатись осторонь у часи змін та непевності вже не дозволяє сама концепція поета, а тому виникає обов'язок висловлюватись з приводу всіх процесів у державі: історичних, суспільно-політичних, культурних.

Такої ж відданості благородній справі – служіння власному народу – В. Базилевський вимагає й від своїх колег-письменників. У його художній парадигмі усі справжні митці, якими захоплюється сам автор, є активними учасниками процесу державотворення, більше того, вони ж є і першими жертвами тих імперій та режимів, які прагнуть зруйнувати усі результати національної боротьби. Та зі здобуттям незалежності ця функція митців, на думку В. Базилевського, не стала менш затребуваною, оскільки тепер вони мають вказувати вектор розвитку: «Сьогодні ми розбудовуємо наші молоді демократичні держави, де в ідеалі – дуже в це хочеться вірити – восторжествують принципи добра і справедливості. Але це зовсім не означає, що літератор, поет втратив своє значення, як резонатор суспільства. Навпаки. Роль його зростає і безмірно ускладнюється у зв'язку з суперечливістю тих процесів, які відбуваються сьогодні в світі» (Базилевський, 2020).

Своє призначення як поета В. Базилевський вбачає у пошуках правди, власне, це і є його щоденним покликком: «[на плаву тримає] дошукування якихось своїх правд, але це вже прийшло набагато пізніше. Дошукування з ризиком підміни жанру: поезія як філософема, з відповідними здобутками і втратами» (Базилевський, 2014). Сила тієї правди, яку знаходять, а потім ретранслюють суспільству митці, прирівнюється до грізної і випробуваної зброї. Художнє слово є одним із найдієвіших засобів впливу на уми і серця людей, як вважає В. Базилевський (Базилевський, 2020), та для досягнення такого результату митець повинен бути наділений особливим хистом.

Цитати В. Базилевського розкривають глибину трагізму, яким просякнуте самосприйняття автора: «У підсумку – драма українського інтелегента, якому випало доживати віку в епоху безоглядного споживацтва і підміни цінностей, які ще донедавна вважалися фундаментальними» (Базилевський, 2014). Справжній митець, за концепцією В. Базилевського, не може вписатись у норми суспільства, в якому він знаходиться: попри активну участь у суспільному житті, він залишається осторонь від проблем буденності, а саме суспільство воліє не помічати митця: «Письменника у наш час убивають теж. Непомічанням. Він став непотрібним. Це, їй-право, страшніше за фізичне знищення. І трагедія ця більша, ніж трагедія окремого письменника» (Базилевський, 2010). Л. Хворост визначає однією з найгостріших проблем у творчості В. Базилевського проблему виправдання поета. Поет як такий собі химерник, відлюдник, жрець, котрий зрікся живого життя,

віддавши всього себе спогляданню, гонитві за міражами (Хворост, 2012). Тож, митець свідомо обирає такий непростий шлях мученика за правду, дає невимовну згоду на життя, сповнене випробувань: «Є індивідуальності як носії шляхетного начала. Але на тлі загальному вони одинаки-сироти. Винятки з правил» (Базилевський, 2010).

В. Базилевський 30 років творив у тоталітарній державі, яка не визнавала право на інакомислення, утверджувала єдиний літературний стиль – соцреалізм. Однак, до на початку ХХ ст. українська культура зазнала періоду небувалого розквіту різних літературних течій, чії паростки із часом проросли у творчості наступних поколінь. В. Базилевському особливо близькі неокласики, які, за твердженням Г. Церної, одним із головних чинників творчої праці вважали духовну гармонію митця (Церна, 2002). Досягнення найвищого рівня володіння художнім словом було одним із принципів творчості неокласиків, вони розуміли поезію як зодчество, при цьому зодчим європейської поезії поставав образ Данте Аліґ'єрі (Черевченко, 2012). Прагнення поєднати красу внутрішню із красою зовнішньою, досягнути ідеалу калокатії – ці ідеї неокласики транслювали через свої тексти, оспівуючи класиків античної літератури, поетів-парнасців, а також письменників ХІХ ст, які вже встигли стати класиками за життя (Діккенс, Малларме, Мопассан). Відчуття гармонії можливе лише за умови повної свободи духу, яка йшла в розріз із більшовицькою манією примітивізації мистецтва. Становище неокласиків у суспільстві було ускладнене тим, що їхні підходи до якості мистецьких творів йшли у розріз із тогочасним прагненням прогресу. Модерні віяння і тенденції авангардного мистецтва були звернені до майбутнього, в той час як неокласики вдивлялись у глиб століть, орієнтуючись на традиції та зразки попередніх епох. Для неокласиків справжнім мистецтвом були естетичні та інтелектуальні твори, а коло тих, хто міг їх сприйняти й осягнути було значно вузьким, за коло тих, хто сприймав масове мистецтво.

Неокласики у своїх художніх текстах послідовно виступали проти насильницького спрощення мистецтва та позбавлення творчої самостійності митця, закликали владу до збалансованого представництва інтелектуальної та пролетаріатської літератури в суспільстві. Однак, відповіддю на такі заклики ставали лише замовні критичні статті та сумнівні висловлювання провладних митців, що мали на меті знищити авторитет неокласиків. Так українська інтелектуальна еліта вкотре постала перед вибором стратегії взаємодії із владою: чи

стати частиною організму, що продукує лише пропаганду, чи залишитись при своїх принципах, але без можливості повноцінного життя в суспільстві. В. Базилевський, оглядаючись на історію української літератури, відзначає: «У нас не витворилася стійка традиція елітарної поезії. Вона й не могла витворитися у нації, яка зрікається власної мови» (Базилевський, 2010).

Не можна служити водночас і музам, і агітпропу, слухати музику вищих сфер, і вказівки партійного ідеолога. Ця очевидна теза підтверджується біографіями чи не всіх видатних митців, найнятих на радянську (зрештою, не лише радянську) державну службу. Мова підпорядкованого не може бути мовою поезії. Аксиома, що майже не знає винятків. Творчість – це завжди індивідуальний чин (Агеєва, 2016: 230). Для неокласиків вибір правильного шляху був очевидним, оскільки вони орієнтувались на служіння чистому мистецтву. Відтак, основною проблемою буття митців у творчості неокласиків була проблема їхнього виживання та взаємодії із владою.

На початку 60-х рр., коли В. Базилевський почав друкувати свої перші вірші, пам'ять про культурний ренесанс початку ХХ ст. була ще свіжою, але відсутність текстів для ознайомлення і фізичне знищення носіїв слова призвело до тимчасового уповільнення розвитку українського мистецтва. Про двійництво українських поетів тих радянських часів В. Агеєва зауважить: «У спадщині найвидатніших наших письменників можна попросту часом вирізнити, навіть протиставити тексти, написані українським або радянським автором. І то в межах однієї поетичної збірки» (Агеєва, 2016: 217). Проте у позбавленому свободи і різноманіття суспільстві все ж з'явилась ціла плеяда митців, які мали сміливість на самовираження і національну ідентифікацію – шістдесятники. Їхнє становище творців нових ідей та відродження питома українських традицій у країні з диктатурою та цензурою провокує багато міркувань про джерела поетичних одкровень, пошуки авторського стилю.

Феномен шістдесятництва продовжує бути у полі уваги сучасних літературознавців, оскільки відкриття архівів дає можливість ґрунтовніше дослідити взаємозв'язки, а відповідно, і взаємовпливи, митців цього періоду. Окремо хотілось би відзначити постать Ліни Костенко, якій, на думку Л. Тарнашинської «судилося стати предтечею цілої когорти шістдесятників, того покоління української творчої інтелігенції, яке в період десталінізації й “потепління” радянського режиму у своєму спраглому пориванні до перемін намагалось

порвати ідеологічні ланцюги, вирватися з-під гніту соцреалістичної опіки й повернути українському мистецтву, зокрема літературі, його художньо-естетичний вимір» (Тарнашинська, 2010: 25-26).

Результатом заглибленості в мистецьку тематику стали поезії Л. Костенко, у яких ліричними героями є різні представники класичної культури: Ф. Ліст, Г. Аполлінер, Мікеланджело, Т. Шевченко. Поетеса робить спробу зануритись у внутрішній світ переживань ліричних героїв, щоб досягнути таїну їхнього життя та творчості. В. Саєнко зазначає: «Образи культури, наділені значимістю й прикметністю кожної з персоналій, зітканих із поетичного проникнення в сутність непересічних індивідуальностей відомих у світі митців, набувають точності звучання, починаючи від біографічних фактів до їх творчої долі, не тільки згадок якихось характеристичних деталей, але й аналізу колористики чи полотен, коли мовиться про силуєт художника, або найважливіших рис манери письменника, парсуна якого окреслюється на тлі епохи чи мистецького напрямку» (Саєнко, 2004). Такі уважність до деталей і бажання створити багатовимірний образ митця як носія нових знань та ідей слугують основній меті культурологічних поезій Л. Костенко – збудити і поглибити інтерес до духовності як запоруки прогресу людини і суспільства. За таких умов на митця покладено відповідальну місію: стати для народу провідником у світ духовний (тобто, мистецький).

Спільним для Л. Костенко і В. Базилевського є бачення митців, поетів, як тих, хто вивищується над часом, адже має місію, важливішу за щоденні складнощі. Л. Костенко аналізує індивідуальності митця і непересічну долю людини Покликання, якій під силу змінити на краще вітальні закони буття і прокласти нові шляхи втечі від варварства (Саєнко, 2004). Однак, митець в авторському баченні поетеси, випереджає час, в якому йому доводиться жити, переживає особистісні кризи, які спричинені конфліктом із зовнішнім світом. Ця ідея суголосна поглядам В. Базилевського, який наділяє митців, зокрема поетів, особливим знанням, яке підносить його на рівень вище за інших, створює інтелектуальний і ціннісний розрив із суспільством, у якому перебуває митець. Справжній митець у В. Базилевського є творцем елітарного, такого, що вимагає від реципієнтів особливих уважності та знань. Щодо ознак елітарності, поет вважає найпромовистішою з них – наявність усе тієї ж місткої субстанції, яку називають духовністю (Базилевський, 2010). У цьому ще раз виявляється схожість поглядів Л. Костенко та В. Базилевського.

Однією з умов реалізації місії митця є забезпечення його свободи. Якраз ця потреба не могла бути забезпечена наприкінці 50-х – початку 60-х рр. ХХ століття, коли починали свої творчі шляхи Л. Костенко та В. Базилевський. Цілком ймовірно, що власний життєвий досвід і долі друзів та колег були переосмислені поетами і лягли в основу їхніх авторських концепцій митців. Проблеми відносин митця і суспільства, митця і влади осмислюються і Л. Костенко, і В. Базилевським. Щоб відповідати ідеалам справжнього митця, необхідно залишатись вірним своїм переконанням, а також не поступатися власними принципами та інтересами свого народу. Л. Костенко та В. Базилевський однаково вимогливі до митців, а особливо до поетів, на яких вони проєктують власні очікування. Л. Тарнашинська звертає увагу на тривалість цієї традиції у творчості Л. Костенко: «Усвідомлюючи унікальність покликання й високу місію поета, Л. Костенко, проте, залишається до нього, й до себе зокрема, дуже вимогливою, пронісши ту рису через усе своє життя» (Тарнашинська, 2010: 42). І Л. Костенко, і В. Базилевський, пишучи про поетів, завжди пишуть ніби про себе, або так, ніби порівнюють себе із тими ідеалами, яких хочуть сягнути.

Проте, відчувається відмінність у тональності цих концепцій: поети по-різному сприймають ті виклики, які постають перед митцями, і можливість переживати випробування. Л. Костенко ставить геніальність митців вище за всі страждання, які випадають на їхню долю, а відтак вона утверджує непохитність віри митця у досягнення

свої мети. Справжній митець у художньому світі Л. Костенко, за словами Л. Чередник, незважаючи на осуд натовпу, неприйняття суспільством, переслідування і заборони, залишається непокірним і нездоланим, вірним своїм ідеалам (Чередник, 2017: 56). Натомість В. Базилевський більш фаталістичний у своєму світовідчутті, а тому митець у його концепції завжди є приреченим на самотність і сумніви щодо свого призначення.

Висновки і пропозиції. Отже, авторська концепція митця В. Базилевського ґрунтується на традиціях, що були засновані неокласиками і повторно актуалізовані поколінням шістдесятників. Робимо висновки, що справжній митець, за поглядами В. Базилевського, є багатогранною особистістю, яка поєднує в собі прагнення досягти естетичного ідеалу із гострою реакцією на актуальні проблеми суспільства, у якому ця особистість перебуває. Мистецтво дарує особливе знання, є провідником у світ духовності, однак, це спричиняє неунікний конфлікт між творцем та його оточенням, а відвертість та відданість правді стають причинами конфліктів між творцем та владою. Тож, справжній митець неминує опиняється перед проблемою вибору шляху, що вимагає від нього стійкості та витривалості. В. Базилевський вбачає найбільший трагізм митців у тому, що найчастіше вони почувають себе самотніми у щоденній боротьбі за власні переконання.

Серед подальших перспективних розвідок із цього напрямку вбачаємо дослідження художньої реалізації концепції митця та мистецтва на матеріалі лірики В. Базилевського.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеева В. Дороги й середохрестя. Львів, 2016. 352 с.
2. Артеменко Л. В. Сюжетно-ситуативний комплекс «поет – інший поет» у семантичній площині вияву української поетологічної лірики ХХ ст. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2015. Вип. 55. С. 20–24. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoaf_2015_55_9
3. Базилевський В. «Велика література – духовна за своєю суттю...» : [інтерв'ю з В. Базилевським]; інтерв'ю вів Клименко О. 2010. URL: <https://web.archive.org/web/20160314105613/http://litakcent.com/2010/02/17/volodymyr-bazylevskij-velyka-literatura-%E2%80%94-duhovna-za-svojeju-suttju/>
4. Базилевський В. Вертеп : вибрані твори. Київ, 2004. 608 с.
5. Базилевський В. «Творчість письменника обумовлена природою і якістю його таланту» : [інтерв'ю з В. Базилевським]; інтерв'ю вів Корінь А. *Народне слово*. 2021. URL: <http://n-slovo.com.ua/2021/07/08/%D0%B2%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80-%D0%B1%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9-%D1%82%D0%B2%D0%BE%D1%80%D1%87%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF/>
6. Базилевський В. «Щоб порятувати світ, людині спершу треба порятуватися самій...» : [інтерв'ю з В. Базилевським]; інтерв'ю вів Слапчук Д. *Українська літературна газета*. ч. 11 (303). 2021. URL: <https://litgazeta.com.ua/interviews/volodymyr-bazylevskij-shchob-poriatuvaty-svit-liudyni-spershу-treba-poriatuvatysia-samij/>
7. Базилевський В. «Я заглиблювався в історію не з парадного, а з чорного ходу» : [інтерв'ю з В. Базилевським]; інтерв'ю вела Хворост Л. 2014. URL: <https://kharkiv-nspu.org.ua/archives/3084>
8. Базилевський В. «Як я став жертвою військового перевороту». *Літературна Україна*. 2020. URL: <https://litukraina.com.ua/2020/04/04/volodimir-bazilevskij-jak-ja-stav-zhertvoju-vijskovogo-perevorotu/>
9. Башкирова О. М. Транспозитивна лірика Ліни Костенко: деякі аспекти віршостилістики. *Літературознавчі студії*. 2015. Вип. 45. С. 8–17. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lits_2015_45_4

10. Гальчук О. В. Поет Володимира Базилевського: античні обриси образної парадигми. *Studia philologica*. 2017. Вип. 8. С. 106–111.
11. Дужева К.В. Жанрово-стильова парадигма творчості Ліни Костенко: автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01; НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка. Київ, 2014. 20 с.
12. Рисак О. О. Проблеми синтезу мистецтв в українській літературі к. XIX-п. XX ст. : дис... д-ра філол. наук: 10.01.01; Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 1999. 384 с.
13. Сасенко В. П. Концепт «культура» в естетичному просторі поезії Ліни Костенко і продуктивні моделі активних художніх центрів у сучасній українській літературі. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. Вип 16. С. 164-168.
14. Тарнашинська Л. Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та поетикальний аспекти). Київ, 2010. 632 с.
15. Хворост Л. Подолання марноти. Володимир Базилевський. Шляхами вітру. *Літературна Україна*. 2012. № 21. С. 7
16. Церна Г. М. Проблема митця і влади в поезії «неокласиків». *Вісник Запорізького державного університету*. 2002. №. 3. С. 158-163. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/archive/articles/2792.pdf>
17. Черевченко О. М. Лінгвістичні аспекти аналізу поетичного тексту: неокласичні виміри. Умань, 2012. 235 с. URL: <https://shag.com.ua/oleksandr-mikolajovich-cheravchenko.html>
18. Чередник Л. А. Концептуальна інтерпретація образу митця у циклі поезій Ліни Костенко «Силуети». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. Вип. 30(1). С. 54-57. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2017_30%281%29__18

REFERENCES

1. Aheieva V. Dorohy u seredokhrestia [Roads and the crossroads]. Lviv, 2016. 352 p. [in Ukrainian].
2. Artemenko L. V. Siuzhetno-sytuatyvnyi kompleks «poet – inshyi poet» u semantichnii ploshchyni vyjavu ukrainskoi poetolohichnoi liryky XX st. [The plot-situational complex “poet – another poet” in the semantic plane of manifestation of Ukrainian poetic poetry of the XX century]. Scientific notes of the National University “Ostroh Academy”. Philological series. 2015. # 55. pp. 20–24. [in Ukrainian].
3. Bazylevskiy V. «Velyka literatura – dukhovna za svoieiu suttiu...» [Great literature is spiritual in nature...]. [interview with V. Bazylevskiy]; interviewed by O. Klymenko. 2010. [in Ukrainian].
4. Bazylevskiy V. Vertep : vybrani tvory. [Nativity scene: selected works]. Kyiv, 2004. 608 p. [in Ukrainian].
5. Bazylevskiy V. «Tvorchist pysmennyka obumovlena pryrodou i yakistiu yoho talantu» [The writer's work is determined by the nature and quality of his talent]. [interview with V. Bazylevskiy]; interviewed by Korin A. The people's word. 2021. [in Ukrainian].
6. Bazylevskiy V. «Shchob poriatuvaty svit, liudyni spershu treba poriatuvatysia samii...» [To save the world, a person must first save himself]. [interview with V. Bazylevskiy]; interviewed by Slapchuk D. Ukrainian literary newspaper. Part 11 (303). 2021. [in Ukrainian].
7. Bazylevskiy V. «Ja zahlybliuvavsia v istoriiu ne z paradnoho, a z chornoho khodu» [I delved into history not from the front, but from the back door]. [interview with V. Bazylevskiy]; interviewed by Khvorost L. 2014. [in Ukrainian].
8. Bazylevskiy V. «Jak ya stav zhertvoiu viiskovoho perevorotu» [How I fell victim to a military coup]. Literary Ukraine. 2020. [in Ukrainian].
9. Bashkyrova O. M. Transpozytyvna liryka Liny Kostenko: deiaki aspekty virshostylistyky [Lina Kostenko's transposive lyrics: some aspects of poetry]. Literary studies. 2015. #. 45. 8–17 pp. [in Ukrainian].
10. Halchuk O. V. Poet Volodymyra Bazylevskoho: antychni obrisy obraznoi paradyhmy [Poet of Volodymyr Bazylevskiy: ancient outlines of the figurative paradigm]. *Studia philologica*. 2017. # 8. 106–111 pp. [in Ukrainian].
11. Diuzheva K.V. Zhanrovo-stylova paradyhma tvorchosti Liny Kostenko [Genre and style paradigm of Lina Kostenko's work]. Thesis for Cand. Sc., 10.01.01. Kyiv. 2014. 20 p. [in Ukrainian].
12. Rysak O. O. Problemy syntezu mystetstv v ukrainskii literaturi k. XIX-p. XX st. [Problems of synthesis of arts in the Ukrainian literature of the end of the XIX- earlyXX century]. Dissertation for Cand. Sc., 10.01.01. Kyiv, 1999. 384 p. [in Ukrainian].
13. Saienko V. P. Kontsept «kultura» v estetychnomu prostori poezii Liny Kostenko i produktyvni modeli aktyvnykh khudozhnikh tsentriv u suchasni ukrainskii literaturi [The concept of “culture” in the aesthetic space of Lina Kostenko's poetry and productive models of active art centers in contemporary Ukrainian literature]. Bulletin of Zhytomyr State University named after Ivan Franko. 2004. # 16. 164-168 pp. [in Ukrainian].
14. Tarnashynska L. Ukrainske shistdesiatnytstvo: profily na tli pokolinnia (istoryko-literaturnyi ta poetykalnyi aspekty) [Ukrainian sixties: profiles against the background of generation (historical-literary and poetic aspects)]. Kyiv, 2010. 632 p. [in Ukrainian].
15. Khvorost L. Podolannia marnoty. Volodymyr Bazylevskiy. Shliakhamy vitru [Overcoming vanity. Volodymyr Bazylevskiy. By the wind]. Literary Ukraine. 2012. # 21. p. 7. [in Ukrainian].
16. Tserna H. M. Problema myttsia i vlady v poezii «neoklasykiv» [The problem of the artist and power in the poetry of the “neoclassic”]. Bulletin of Zaporizhia State University. 2002. #. 3. 158-163 pp. [in Ukrainian].
17. Cherevchenko O. M. Lnhvistychni aspekty analizu poetychnoho tekstu: neoklasychni vymiry [Linguistic aspects of poetic text analysis: neoclassical dimensions]. Uman, 2012. 235 p. [in Ukrainian].
18. Cherednyk L. A. Kontseptualna interpretatsiia obrazu myttsia u tsykli poezii Liny Kostenko “Syluety” [Conceptual interpretation of the artist's image in Lina Kostenko's cycle of poems “Silhouettes”]. Scientific Bulletin of the International Humanities University. Series: Philology. 2017. # 30 (1). 54-57 pp. [in Ukrainian].